

ОПУБЛІКОВАНО: Гайда Л. А. Музеї закладів вищої освіти Кіровоградщини у системі неперервної освіти педагогів // Педагогічний вісник ОІППО, № 1-2, (55-56) 2021 – С. 98-105.

МУЗЕЇ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ КІРОВОГРАДЩИНИ У СИСТЕМІ НЕПЕРЕВНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІВ

Важливою складовою гуманітарного простору України є музейний туризм, специфіка якого полягає у використанні туристського потенціалу музеїв. Він має ряд специфічних завдань: визначення туристської спеціалізації музею і формування постійного туристського потоку, складання туристської програми та маршруту, формування пакету рекламної продукції, тощо [16]. Ми маємо напрацьований досвід та сучасні технології освітянського музейництва, що є одним із провідних засобів пізнання власної країни та сприяє формуванню гордості за її культурні надбання. За останні десятиліття в Україні активно розвивається музейна педагогіка [15], що включає, з однієї сторони, інноваційні освітні програми державних музеїв, з іншої – змістові та організаційні заходи більше 5 тисяч музеїв при закладах освіти.

Проблема пошуку нових форм «кола комунікації» – учень-студент-педагог є цілком на часі, оскільки пандемія та руйнація старих усталених зв'язків дає нам можливість переглянути й переоцінити потенційні можливості місцевих спільнот, зокрема, закладів вищої освіти та їх підрозділів – музеїв. У той же час запроваджуються нові форми співпраці, відбувається пошук доступних але маловідомих ресурсів, у тому числі з вивчення локальної історії, культури та історії освіти. У процесі неперервної освіти педагогів можуть бути задіяні музеї закладів вищої освіти. Їх потенційні можливості сприятимуть продуктивній комунікації, результатом якої стане набуття й удосконалення професійних компетентностей педагогами через ознайомлення із новітніми культурними здобутками, науковими розробками, знахідками, а на практиці – через особисту участь у культурологічних проектах, акціях та програмах. Хоча в Україні історично склалась система таких музеїв, але інформація про їх кількість, профільність та географію розташування на сьогодні відсутня, найбільш повно такі відомості представлені на сайті громадської організації «Спілка ректорів вищих навчальних закладів України» [9].

Актуальність нашого дослідження визначається тим, що незважаючи на невизначеність правового статусу музеїв закладів вищої освіти, їхня кількість в Україні зростає, що свідчить про затребуваність таких інституцій сучасним суспільством, самими науково-педагогічними, студентськими колективами й місцевими громадами.

Проблему діяльності музеїв закладів вищої освіти фрагментарно висвітлювали вітчизняні вчені Р. Маньковська, Ю. Омельченко. Найбільш ґрунтовно тенденції розвитку музеїв ЗВО в українському гуманітарному просторі на тлі європейських тенденцій дослідила львівська науковиця

С. Муравська, представивши історичний розвиток університетського музею як соціокультурне явище, що покликане транслювати духовний і культурний досвід спільноти навчального закладу. У своєму розвитку музей ЗВО пройшов декілька етапів («покоління»), кожен із яких характеризується своїми особливостями. Якщо навчання і дослідження були основними завданнями «першого покоління», то в міру зменшення або вичерпання свого первісного потенціалу вони стали ілюстрацією до історії науки та розвитку вищої школи – «другим поколінням». На рубежі ХХ-ХХІ ст. із плином кризи у середовищі вищої освіти та активізації боротьби за абітурієнтів, музеї стали частиною університетської стратегії з профорієнтаційної роботи та ланцюгом зв'язку із громадськістю, трансформуючись у «третє покоління» [17,36]. Значний внесок у визначення їх правового статусу здійснили організатори та учасники секції університетських музеїв ІСОМ, зокрема, Н. Писаревська та Л. Самойленко.

На Кіровоградщині історія та діяльність музеїв закладів вищої освіти не були предметом спеціального дослідження. Окремі публікації здійснили керівники музеїв П. Андронатій, О. Баранюк, В. Котяк, Ю. Бондарчук, О. Вівсяний, Л. Гайда, Л. Кіреєв, К. Панченко, І. Романько, їхні публікації представлені у краєзнавчих та наукових збірниках.

Мета статті – проаналізувати, систематизувати, охарактеризувати, узагальнити та презентувати потенційні можливості музеїв закладів вищої освіти Кіровоградщини у системі неперервної освіти педагогів.

Нами використано хронологічний принцип, діяльність музеїв ЗВО представлено за часом заснування.

Музейний комплекс Льотної академії Національного авіаційного університету

Вказаний заклад вищої освіти має багаторічні традиції, веде свій початок від льотно-штурманського училища, неодноразово змінював статус і назву, розташований у місті Кропивницькому, тому тісно інтегрований у місцеву спільноту. Музейний комплекс є складовою частиною центру громадських зв'язків академії.

Першим, ще у **1971 році**, був відкритий Музей авіації, відповідно до рішення командування, партійного та профспілкового комітетів Кіровоградської школи вищої льотної підготовки цивільної авіації. Він розташований у спеціально обладнаному приміщенні і розповідає історію навчального закладу, історію авіації (світової, радянської, української) та космонавтики, а також, про історію авіації на Кіровоградщині. Найбільш цікавим музейним інтерактивним об'єктом є кабіна літака Ан-24 (колишній тренажер), де бажаючі можуть спробувати себе на робочому місці членів льотного екіпажу [8,20]. Це найбільш відвідуваний музей ЗВО у нашому місті, багато років тут працює та приймає відвідувачів професійний пілот Л. Кіреєв.

Напрацьовуючи музейно-туристичні традиції, у **2011 році** у льотній академії були створені майданчики-локації під відкритим небом, це, перш за все Алея авіаторів (колекція літаків), закладена до 100-річчя першого польоту в

небі Єлисаветграда – 8 вересня 2010 року. Територія від вулиці Короленка до БК «Авіатор» заповнена експонатами, пов'язаними з кіровоградською авіацією. Тут розташовані реальні повітряні судна і моделі, стенди й креативні композиції, фонтан у вигляді літака, та багато іншого, що свідчить про повітряну техніку різних років, окремих авіаторів та колективи людей, закоханих у небо. Екскурсії проводить відомий краєзнавець та екскурсовод Микола Барабуля. Туристичним об'єктом на території академії є й сквер Івана Кожедуба, який був створений навколо пам'ятного знака, встановленого 8 червня 2010 року на пам'ять про подвиги тричі Героя Радянського Союзу Івана Микитовича Кожедуба та перебуванні його на Кіровоградщині. Тут також розташовані кований пам'ятний знак, присвячений всім випускникам закладу «Шпаківня назавжди», а також стенди з інформацією: про видатних авіаторів, діяльність яких пов'язана з Кіровоградщиною, про країни-партнери «Кіровоградського льотного», про деякі літаки, що є гордістю українського авіапрому – АНТК ім.О.К.Антонова. У травні 2014 року в сквері урочисто відкрили меморіальну дошку, присвячену двічі Герою Радянського Союзу Амет-хану Султану, виготовлену для музейного комплексу на кошти, зібрані кримськими татарами. До комплексу входить і Сквер Аеронавігації, де можна побачити виконану різними засобами «Розу вітрів» - символ аеронавігації, а також зразки реального аеронавігаційного обладнання, яке експлуатувалося на аеродромі «Кіровоград» у різні роки [12].

Починаючи з **2010 року** доцент кафедри професійної педагогіки та соціально-гуманітарних наук, кандидат історичних наук І. Романько творить окремий музейний комплекс експозицій та виставок з історичного краєзнавства [13], де представлені цікаві відомості з культури та історії Кіровоградщини, а саме: «Історія символіки нашого краю», «Декоративно-ужиткове мистецтво Кіровоградщини», «Національна культура: від витоків до сьогодення», «Великий син великого народу: Єлисаветградський край на життєвому шляху Кобзаря», «Друга світова війна в історичній долі Кіровоградщини», «Авіатори Кіровоградщини – Герої Другої світової війни», «Постать козака Мамаєв в історії нашого краю», а також унікальна експозиція «Україна більше за життя: Кіровоградці – учасники Антитерористичної операції», відкрита у **2015 році** [7]. Сьогодні музейний комплекс краєзнавства має на меті стати серцем і душею, мистецьким центром Академії та джерелом духовного збагачення, патріотичного й морального виховання курсантів.

Льотна академія Національного авіаційного університету займає значну територію, інтенсивна забудова якої здійснювалась починаючи з 50-х років ХХ ст., у народі зветься «Авіагородок», має цікаву історію створення, а значить, і перспективу використання як об'єкту культурного туризму. Цьому сприяє зручність під'їзду та розташування вздовж магістральної дороги на виїзд із міста.

**Музей історії Центральноукраїнського
національного технічного університету**

Кіровоградський інститут сільськогосподарського машинобудування провідний заклад технічної освіти регіону відкрив свій музей **1981 році**. Тут відображена історія зростання ЗВО та перетворення в національний університет України, його здобутки та звершення, збереження кращих традицій і досвіду у сфері наукової та педагогічної діяльності. Завдяки наполегливій та подвижницькій праці І. Федотова, до процесу творення музею долучилось не одне покоління працівників та випускників університету, тож вдалося зібрати чимало цікавих та цінних експонатів, ілюстративного фотоматеріалу, музейних предметів [11].

Історія технічної освіти у регіоні бере початок з 1870 року, від Єлисаветградського земського реального училища. Музей історії Кіровоградського машинобудівного коледжу відкрито у **1980 році**. Сам коледж на сьогодні входить до складу Центральноукраїнського національного технічного університету, розповідає нам історію створення та діяльності земського училища з 1870 року, його роль у розвитку технічної освіти кінця XIX – початку XX століття. З 1919 року в його приміщенні працювали – Єлисаветградська прфтехшкола, робітфак, з 1930 – вечірній робітничий інститут сільськогосподарського машинобудування. З 1931-32 рр. почав працювати Зінов'євський технікум сільськогосподарського машинобудування, далі – відомий як Кіровоградський машинобудівний [4,19].

Кіровоградська область – один із провідних сільськогосподарських регіонів України, технічний університет упродовж XX століття відіграв значну роль у підготовці кадрів, що сприяло економічному розвитку краю. Інститут сільськогосподарського машинобудування творив свою історію, його музей став складовою системної ідеологічно-виховної роботи, але з часом зібрав ґрунтовні свідчення про викладацький колектив, відомих людей; творчо-спортивні здобутки викладачів та студентів; колекції навчальних моделей сільськогосподарської техніки; колекцію комп'ютерної техніки та програмування. Вказане зібрання є унікальним, єдиним з історії технічної освіти краю [3,8].

Опікується музеєм Ю. Бондарчук, доцент кафедри економічної теорії, маркетингу та економічної кібернетики, кандидат історичних наук, активний учасник пам'яткознавчих студій та науково-практичних краєзнавчих конференцій.

Музей є базою для занять і практики студентів спеціальності «Документознавство та музеєзнавство». Тут щорічно проводяться виставки студентських творчих робіт, які демонструють високий художній рівень, багатогранність і розмаїття творчої палітри студентів ЦНТУ, а також, тематичні виставки, присвячені відомим викладачам, наприклад – Миколі Власенку. Музейне зібрання містить унікальну колекцію, присвячену діяльності відомої науковиці, поетеси, популяризаторки української культури, завідувачки кафедри українознавства Світлани Барабаш.

Музей історії Центральноукраїнського національного технічного університету багато працює з учнями шкіл та слухачами Кіровоградського відділення Малої академії наук у напрямку профорієнтації, проводить екскурсії для гостей, бере участь в організації Дня відкритих дверей та зустрічах випускників.

Окрім відвідування самого музею, презентабельною є історія побудови студентського містечка, його приміщень, зокрема, унікальне мозаїчне панно «Дотик» («Прикосновение»), яке прикрашає головний корпус з 1992 року. Автор ескізу художник Анатолій Данилов, виконавці – група художників під орудою Анатолія Дворського. У 2012 році на Студентській площі було відкрито пам'ятник «Студентству всіх часів». В основі композиції – лавка, біля якої розташувалися студент і студентка з книжками в руках. Лавка є стрічкою Мебіуса (поверхня, що має тільки одну сторону), на якій викарбувані назви вищого навчального закладу в різні часи. Авторами монумента стали львівські скульптори, а кошти на пам'ятник дали колишні випускники цього вузу, бізнесмени і керівники місцевих підприємств.

Як бачимо, Центральноукраїнський національний технічний університет має достатньо багато цікавих і змістовних туристичних локацій, які можуть бути використані під час оглядових мандрівок, а також у розробці тематичних екскурсій з історії технічної освіти, економічного й промислового розвитку краю.

Археологічний музей імені Нінель Бокій Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Створення археологічного музею імені Нінель Бокій розпочалося ще у 2010 році. До цього довгий час на факультеті історії та права існувала власна археологічна лабораторія, яка мала статус навчального підрозділу. Колекція створювалась з 1978 року. За результати навчальної практики постійно діюча експедиція (керівники – Н. Бокій та І. Козир), накопичувала матеріали, які частково передавались до обласного краєзнавчого музею, інші залишались в університеті. Офіційно музей відкрито 22 червня **2011 року**, ця подія стала своєрідним підсумком багаторічної діяльності експедиції дослідників-археологів. Оформлення здійснила студія дизайну «Явір», художник – А. Наєждін.

Колекція музею містить артефакти практично всіх археологічних епох. Експозиція музею складається з кількох розділів: перший присвячений українському історичному археологу – Н. Бокій, тут розміщені її особисті речі та державні відзнаки й нагороди; другий, присвячений періоду кам'яного віку – артефакти різних періодів даної епохи, а також представлений остеологічний матеріал тварин, які жили на території області в період середнього палеоліту (мамонтів та бізонів); третій – мідному та бронзовому віку, це матеріали трипільської, ямної, катакомбної, зрубної, білогрудівської та чорноліської культур; четвертий – матеріали раннього залізного віку, зокрема речі з таких відомих пам'яток, як Мельгуновський курган, Самур-Могила, ґрунтові

могильники скіфського часу біля с.Заломи та м.Світловодський могильник. Розділ п'ятий розповідає про добу пізнього середньовіччя. Перлиною колекції є матеріали золотоординського часу, які репрезентують унікальну пам'ятку біля с.Торговиця на Кіровоградщині. Це ординське поселення з рисами міської культури, яке досліджується археологічною експедицією університету з 1997 року. Створена експозиція відповідає новітнім вимогам щодо діяльності наукових музеїв, інформаційно та візуально насичена, відображає сучасний стан розвитку археологічної науки [2].

Музей здійснює науково-дослідну, навчальну та просвітницьку місію. Важливу роль у роботі музею відіграє діяльність наукової лабораторії при кафедрі історії України. Відповідальна особа – Ірина Козир, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України. Як колекція, так і матеріали експозиції використовуються у роботі зі студентами, зокрема для практичних занять з археології та давньої історії України, підготовки конкурсних і дослідницьких робіт. При музеї працює студентський актив, який вивчає колекцію з метою презентації та проведення екскурсій. Тут неодноразово були створені тематичні виставки, приурочені до наукових конференцій, зокрема, міжнародної наукової конференції «Синьоводська битва 1362 року в контексті історії Східної Європи» (2012), міжнародної наукової конференції «Актуальні проблеми археології та історії раннього залізного віку» (2013). Матеріали з фондів музею використовуються при підготовці виставок у Кіровоградському обласному краєзнавчому музеї. Діяльність музею була представлена зберігачем фондів К. Панченком на всеукраїнських наукових конференціях.

Археологічний музей активно комунікує з колегами науковцями Харківського археологічного музею, співпрацює з районними музеями, які отримують консультації щодо оформлення експозицій з давньої історії краю. Плідною є співпраця з випускниками, що працюють у закладах освіти, музеях, бібліотеках, органах державної влади та місцевого самоврядування. Музей представлений у соціальних межах, має тематичну сторінку на фейсбуці. Активно задіяний колективом університету при прийомі делегацій гостей, в організації Дня відкритих дверей, його часто відвідують учасники предметних олімпіад, здобувачі освіти курсів підвищення кваліфікації педагогів-предметників та організаторів виховного процесу, абітурієнти й вихованці Малої академії наук.

Музей природи Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Природничий музей відкрито в університеті 24 червня **2014 року**, хоча колекції формувались упродовж усієї діяльності природничо-географічного факультету. До створення експозиції доклали зусиль фахівці різних підрозділів. Основні роботи з оформлення здійснили викладачі мистецького факультету Л. Кулініч й О. Соломенніков, науковий супровід та складання експозиції – викладачі природничо-географічного факультету О. Гулай, В. Гулай, В. Вовк за активної участі студентів [5]. Частина виставкового обладнання була

виготовлена в майстернях університету, художнє оформлення підготувала студія дизайну «Явір» та художник Андрій Надеждін.

Експозиція музею складається із двох розділів. Біологічний представлено колекцією, яку збирав, починаючи з 1998 року, доктор біологічних наук Володимир Гулай. До неї увійшли природні біотопи «Ліс», «Водно-болотне середовище», «Степ» та колекція птахів, опудал, комах, молюсків, мушлів, тощо. Геологічне зібрання мінералів та гірських порід формував кандидат геолого-мінералогічних наук, доцент кафедри географії та геоекології В. Вовк. Збірки мають навчальне призначення і використовуються студентами, а також поповнюються під час навчальних практик. Експонати мають в основному регіональний характер, зібрані викладачами та студентами факультету. За діяльність музею відповідає В. Гулай, кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри біології та методики її викладання. Активно опікується та популяризує природничий музей завідувачка кафедри, професор, доктор педагогічних наук Н. Калініченко.

Музей працює у тісній співпраці з відділом природи Кіровоградського обласного краєзнавчого музею, серед яких є випускники факультету. Викладачі брали участь у підготовці змістового наповнення нової експозиції відділу природи, там же представлені їхні наукові здобутки. Музей має як навчальну, так і просвітницьку мету, його колекції використовуються при підготовці магістерських робіт, у навчальному процесі студентів, а також, при проведенні Дня відкритих дверей у профорієнтаційній роботі. Цільові категорії, це: учні шкіл, педагоги, керівники екологічних та природничих гуртків, слухачі Кіровоградського відділення Малої академії наук, члени журі всеукраїнських олімпіад з природничих дисциплін та тематичних наукових конференцій, учасники обласних і всеукраїнських масових заходів, що організовує й проводить Кіровоградський обласний еколого-натуралістичний центр. На базі музею підготовлено тематичні екскурсії, які проводять волонтери з числа студентів-магістрантів.

Музей історії техніки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

26 листопада **2015 року** на фізико-математичному факультеті університету було відкрито музей історії техніки, який розташований в комп'ютерних лабораторіях навчального корпусу. Презентував його декан факультету Р. Ріжняк, зупинився на двох основних проблемах: еволюційному розвитку зразків обчислювальної техніки КДПУ та КНТУ з точки зору їх музейної цінності та визначенню основних факторів розвитку апаратного забезпечення названих вишів протягом другої половини ХХ століття. Колекція включає унікальні зразки обчислювальної техніки, які експлуатувалися в КДПУ та КНТУ. Роботу з безпосереднього наповнення експонатами, створення їх описів, класифікацією об'єктів, аналізом походження, з'ясування технічних характеристик та часових рамок виконували П. Андронатій, О. Баранюк та В. Котьяк. Оформленням описів, розміщенням експонатів займалися завідувачі

лабораторіями кафедри інформатики І. Кадигроб, І. Кисла, О. Семенова та Т. Чернишова [10].

Музейна діяльність у галузі техніки у педагогічних навчальних закладах має свою специфіку. Це важлива та ефективна система реальних навчальних матеріалів, які є предметами вивчення майбутніми вчителями та майбутніми фахівцями ІТ-сфери; це дієвий засіб профорієнтаційної діяльності вишу й розвитку освіти громадськості регіону; нарешті, технічний музей є джерелом інновацій та ідей для розвитку науки і техніки. Музей історії техніки університету складається із таких відділів: «Історії обчислюваної та комп'ютерної техніки» (2015), «Історії елементної бази електроніки» (2016), «Історії астрономії, оптики та квантової фізики» (2016). Загальне організаційне та науково-методичне керівництво музеєм здійснює декан факультету, доктор історичних наук, професор Р. Ріжняк. Вказані відділи знаходяться у різних навчальних аудиторіях, активно задіяні як у навчальному процесі, так і популяризації науки. Музей співпрацює з цільовими категоріями, а це: школярі закладів освіти Кіровоградщини, слухачі МАН, учасники обласних та всеукраїнських предметних олімпіад; здобувачі освіти комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського», учасники конференцій, семінарів; працівники різних підприємств міста Кропивницький; випускники факультету. Потенціал музею техніки задіяний у навчальній діяльності факультету та при виконанні практичних робіт у процесі викладання курсу «Історія науки й техніки» [1,18-20].

Загалом на території Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені є достатньо цікавих і пізнавальних туристичних об'єктів, наприклад, приміщення Єлисаветградської жіночої гімназії (пам'ятка архітектури) та пам'ятник Володимиру Винниченку, які є візитівкою міста.

Музейна кімната історії освіти Кіровоградщини комунального закладу «Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського»

Музейна кімната історії освіти Кіровоградщини була відкрита 21 травня 2009 року. Автори проекту музейної кімнати: Л. Корецька, директор інституту – керівник проекту; Л. Гайда, Є. Савченко – зміст експозиції; А. Наєждін – художник; оформлення – студія дизайну «Явір». Кіровоградщина має багаторічні традиції в галузі освіти, реалізації педагогічних технологій і новаторства, тут працювала когорта видатних педагогів сучасності. Широко відомі в Україні музеї історико-педагогічного профілю, присвячені життю і діяльності В. Сухомлинського, А. Макаренка, І. Ткаченка, М. Кодака, П. Козуля, А. Резніка. Також у навчальних закладах Кіровоградської області на сьогодні діють більше 120 музеїв на громадських засадах. Головна ідея та місія музейної кімнати з історії освіти Кіровоградщини полягає у тому, щоб на основі музейної збірки представити цілісну картину розвитку й становлення

системи освіти та педагогічної думки краю. Мета діяльності: залучення науковців, педагогів, краєзнавців, студентів, учнів, представників громадськості області до вивчення та збереження історико-педагогічної спадщини як складової національної системи освіти. Серед завдань музейної кімнати – ознайомлення з основними етапами історико-педагогічного процесу на Кіровоградщині, історією заснування і розвитку провідних закладів освіти краю, творчими й педагогічними здобутками педагогів-земляків, еволюцією педагогічних ідей та сутністю новаторства видатних педагогів-земляків [14].

Музейну кімнату відвідують декілька найбільш активних цільових категорій, це педагоги різних профілів, рідні відомих педагогів, педагоги-ветерани, студенти місцевих закладів вищої освіти, старшокласники, представники місцевої громади, делегації колег із більшості областей України. Значну роль у процесі формування позитивного іміджу освіти Кіровоградщини відіграють оглядові екскурсії-мандрівки для гостей нашого краю – учасників Всеукраїнських науково-практичних та науково-методичних конференцій, семінарів, учнівських профільних олімпіад, конкурсів «Вчитель року», представників міжнародних фондів. Творчі здобутки музею презентовано на конференціях, виставках на регіонального та всеукраїнського рівнях. Експозиція музейної кімнати є своєрідною базою для музейно-педагогічного процесу. Тут організуються і проводяться: лекції-екскурсії, тематичні екскурсії, зустрічі з творчо працюючими педагогами й ветеранами, конференції, презентації видань, краєзнавчі та педагогічні читання, авторські вечори, семінари, «круглі столи» з обміну досвідом застосування ідей музейної педагогіки, майстер-класи, консультації з методики музейної справи; презентації музейно-педагогічних програм, навчальних посібників, методичних рекомендацій. Перспективним напрямом є використання інформаційних технологій у роботі музейної кімнати – наповнення тематичної сторінки на сайті Інституту, підготовка віртуальних виставок, ушанувальних та промо-акцій, актуальних культурологічних проєктів.

Створення й діяльність музейної кімнати з історії освіти Кіровоградщини сприяє формуванню й удосконаленню фахових та педагогічних знань, умінь і навичок педагогів шляхом залучення їх до сучасних наукових досягнень з проблем вивчення історико-культурної спадщини краю; ознайомленню з потенціалом краєзнавства та можливостями його використання в процесі самоосвіти педагога; відродженню історичної спадщини освіти Кіровоградщини; збереженню та використанню матеріальної і духовної культури краю у формуванні національної свідомості громадян України [6,179-186]. І хоча інститут є закладом післядипломної педагогічної освіти, тема розвитку закладів вищої освіти є однією з пріоритетних у діяльності музейної кімнати як структурного підрозділу.

Таким чином, зібраний та проаналізований фактичний матеріал дозволяє проілюструвати процес розвитку музеїв закладів вищої освіти Кіровоградщини, за загально встановленою хронологією ми можемо їх віднести до «третього» та

«четвертого» покоління. Під час узагальнення до статті не увійшли відомості про тематичні колекції кафедр, майстерень та окремих викладачів, які мають потужний навчально-просвітницький потенціал.

На підставі здійсненого обстеження доцільно зробити висновки, що серед музеїв ЗВО Кіровоградщини переважають профільні та галузеві, тільки один є музеєм історії закладу, а історія освіти регіону представлена музейною кімнатою. Значний потенціал мають музейні колекції, які на сьогодні активно формуються та можуть стати повноцінними музеями у майбутньому. Вдалося помітити певні закономірності: особливої популярності набувають сучасні «музеї однієї професії», які створюють умови для занурення у професійне середовище, розкриття внутрішньої суті професії та фахової самореалізації особистості, і таким чином, сприяють формуванню корпоративної культури.

Музеї ЗВО мають широкі перспективи розвитку в гуманітарному середовищі регіону, їхній унікальний ресурс недостатньо задіяний для професійної комунікації науковців, працівників музеїв та туристичних організацій, студентів і місцевих громад.

На наш погляд, слід виокремити напрямки використання потенційних можливостей музеїв ЗВО у системі неперервної освіти педагогів:

1. Вказані музеї можуть бути майданчиками для професійної комунікації науковців вишів з учителями-предметниками та організаторами виховного процесу закладів освіти Кіровоградщини.
2. Їхні колекції та фонди використовуватись для ознайомлення із результатами сучасних наукових досліджень вчених-дослідників.
3. Вузько тематичні колекції пропонуватись як змістова база для підготовки навчальних посібників, науково-методичних праць у післядипломній освіті, у розробці уроків, цікавих мандрівок, туристичних маршрутів та екскурсійних тем, позакласній роботі, підготовці до участі у конкурсах та промо-акціях.
4. Співпраця випускників з окремими кафедрами, розвиток постійних творчих зв'язків засобами музейної діяльності та, водночас, використання музею як консультативної бази для обговорення й створення регіонально-культурологічних проєктів з метою збереження пам'яток культурно-історично спадщини.
5. Як місце для профорієнтаційної роботи з учнями та залучення абітурієнтів, а значить, і формування місцевих «профільних шкіл».

Співпраця педагогів з колегами-керівниками музеїв ЗВО та науковцями вишів дає підстави мотивувати педагога до його неперервної освіти. Вказані шляхи й форми комунікації сприятимуть його саморозвитку, формуванню як загальних компетентностей (участь у суспільному житті на різних рівнях, самоствердження й самореалізація, здатність до творчого пошуку та реалізації нових ідей, самопрезентації, керування власним життям і кар'єрою), так і професійних – організаційної, інноваційної, предметної та професійно-педагогічного партнерства. Участь спільних заходах, акціях, конференціях, просвітницьких заходах допоможе сучасному педагогу усвідомлювати та

поціновувати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі, плідно спілкуватись із колегами та іншими фахівцями з метою визначення умов та ресурсів професійного розвитку впродовж життя.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Андронатій П., Баранюк О., Котяк В. Музей історії техніки у педагогічному закладі вищої освіти / Музейна педагогіка – проблеми, сьогодення, перспективи. Матеріали Сьомої науково-практичної конференції (3-4 жовтня 2019 р.) / Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник. – К.: ТОВ «КАПІТАЛДРУК», 2019. – 104 с.

2. Археологічний музей імені Нінель Бокій Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. – Сайт спілки ректорів: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vnz.univ.kiev.ua/ua/museums/category/7/19-arheologichniy-muzeu-imeni-ninel-bokiy->].

3. Бондарчук Ю. Проблеми та здобутки музею історії Кіровоградського національного технічного університету // Пам'ятки науки і техніки Кіровоградщини. Матеріали 2-х обласних пам'яткознавчих студій імені Євгенії Чабаненко, м. Кіровоград, 19-20 вересня 2013 року / за. Ред. Л. Гайди. – Кіровоград, 2014. – 112 с.

4. Вівсяий О. Музей історії Кіровоградського машинобудівного коледжу Кіровоградського національного технічного університету. // Пам'ятки науки і техніки Кіровоградщини. Матеріали 2-х обласних пам'яткознавчих студій імені Євгенії Чабаненко, м. Кіровоград, 19-20 вересня 2013 року / за. Ред. Л. Гайди. – Кіровоград, 2014. – 112 с.

5. Відкриття природничого відділу музею: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.cuspu.edu.ua/ua/news/1334-vidkrittya_prirodnichogo_viddil_u_muzeju?fbclid=IwAR1EQvrymI0t1-WUumJSzQNzxNN0m9kF5AyGEnMWhck-674WbNqLVW0KPGhU

6. Гайда Л. Презентація музейної кімнати з історії освіти Кіровоградщини. – Праці Центру пам'яткознавства: Науковий збірник / Титова О.М. (гол. Ред.). Акуленко В.І., Гріффен Л.О. та ін. – Вип.18. К.: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2010. – 340 с..

7. Експозиція «Україна більше за життя»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.glau.kr.ua/index.php/ua/26-ukrainian/academics/392-mekik>.

8. Кіреєв Л. Музей Кіровоградської льотної академії // Пам'ятки науки і техніки Кіровоградщини. Матеріали 2-х обласних пам'яткознавчих студій імені Євгенії Чабаненко, м. Кіровоград, 19-20 вересня 2013 року / за. Ред. Л. Гайди. – Кіровоград, 2014. – 112 с.

9. Музеї закладів вищої освіти України. Сайт спілки ректорів: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vnz.univ.kiev.ua/ua/museums/category/7/18-muzeyniy-kompleks-kirovogradskoi-lotnoi-akademii-nacionalnogo-aviaciynogo-universitetu>.

10. Музей історії техніки в КДПУ: <https://www.cuspu.edu.ua/ua/news/4156-muzei-istorii-tekhniky-v-kdpu>.

11. Музей історії Центральноукраїнського національного технічного університету – Сайт спілки ректорів: [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.vnz.univ.kiev.ua/ua/museums/category/7/106-muzej-istorii-kirovogradskogo-nacionalnogo-tehnichnogo-universitetu>.

12. Музейний комплекс льотної академії Національного авіаційного університету: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.glau.kr.ua.

13. Музейна експозиція історичного краєзнавства: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.glau.kr.ua/index.php/ua/26-ukrainian/academics/392-mekik>.

14. Музейна кімната історії освіти Кіровоградщини: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://koipro.in.ua/museum/pro-muzej/>.

15. Музейна педагогіка: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pmu.in.ua/category/museum_pedagogics/e-libr/.

16. Музейний туризм: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Музейний_туризм.

17. Муравська С. В. Музейні заклади у системі вищої освіти Західної України на тлі світових тенденцій / Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПК. – Львів, 2018. – 244 с.